

**УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ
НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ**

На основу одлуке Наставно-научног већа Правног факултета у Београду од 24. фебруара 2020, којом смо одређени за чланове комисије за преглед и оцену докторске дисертације Милоша Вукотића, под насловом: „Наследивост права на накнаду неимовинске штете“, прочитавши наведену дисертацију, имамо част да Наставно-научном већу Правног факултета у Београду поднесемо следећи

ИЗВЕШТАЈ

о завршеној докторској дисертацији.

1. Основни подаци о кандидату

1.1. Основни биографски подаци

Кандидат Милош Вукотић је рођен 27. јуна 1991. у Београду. Основну школу и гимназију завршио је у Београду. Основне академске студије завршио је на Правном факултету Универзитета у Београду 2014. године, с просечном оценом 10,00.

Мастер академске студије у области правне историје завршио је на истом факултету 2015. године, с просечном оценом 10,00, одбранивши мастер рад на тему: „Казнена накнада у упоредноправној перспективи“. Мастер академске студије у области грађанског права завршио је на истом факултету 2016. године, с просечном оценом 10,00, одбранивши мастер рад на тему: „Алеаторност уговора о доживотном издржавању“.

На докторским студијама на Правном факултету Универзитета у Београду, које је уписао 2016. године, кандидат је положио све испите (просечна оцена 9,84), написао приступни и семинарски рад, одбранио пројекат докторске дисертације и оверио VI семестар.

Кандидат је радио као демонстратор на предмету Упоредна правна традиција у зимском семестру 2014. и 2015, а као сарадник у настави на предмету Наследно право радио је од фебруара 2016. до фебруара 2017, када је изабран у звање асистента.

Од избора у сарадничко звање, Милош Вукотић руководи вежбама из наследног и облигационог права, организује квалификациони испит из наследног права и учествује у спровођењу квалификационог испита из облигационог права.

Поред наставних обавеза, кандидат је био члан комисије за акредитацију Правног факултета у Београду (2018–2019) и члан комисије за организацију пријемног испита (2019). Од 2018. године обавља функцију секретара Катедре за грађанско право, а од 2019. године и функцију секретара редакције Анала Правног факултета у Београду.

Милош Вукотић учествује на истраживачком пројекту „Идентитетски преображај Србије: Реформа грађанског права“ (од 2017) и на истраживачком пројекту „Усклађивање пословног права Србије са правом Европске уније“ (од 2018).

1.2. Објављени радови:

Кандидат је до тренутка подношења овог реферата објавио следеће радове:

1. „Наслеђивање предузећа и нужни део“, Усклађивање пословног права Србије са правом Европске уније (2019) (ур. Вук Радовић), Универзитет у Београду – Правни факултет, Београд 2019, 539–552;
2. „Неимовинска штета правних лица“, Право и привреда, бр. 7–9/2019, 451–468;
3. „Наслеђивање предузећа“, Право и привреда, бр. 10–12/2018, 165–195;
4. „Задржавање права својине у уговору о продаји“, Усклађивање пословног права Србије са правом Европске уније (2018) (ур. Вук Радовић), Универзитет у Београду – Правни факултет, Београд 2018, 503–529;
5. „Laesio Enormis in Serbian Law: Historical and Comparative Perspective“, History of Legal Sources: The Changing Structure of Law (eds. Andreja Katančević, Miloš Vukotić, Sebastiaan Vandenberg, Valerio Massimo Minale), University of Belgrade Faculty of Law – Association of Young Legal Historians, Belgrade 2018, 187–202;
6. „Раскид уговора о доживотном издржавању због поремећених односа“, Правни живот, бр. 10/2017, 755–772;
7. „Importance of Will Execution Formalities in Serbian Law“, Law and Transition: Collection of Papers, B. Milisavljević, T. Jevremović-Petrović, M. Živković (eds.), Beograd 2017, стр. 473–486;
8. „Influence of Objective Elements on the Interpretation of Wills“, Правни вјесник, бр. 1/2017, стр. 9–29.
9. „Pārskats par Serbijas mantošanas tiesībām“ („Serbian Law of Succession: An Overview“ – превод на естонски), Jurista Vārds, Nr. 3 (957), Rīga 2017, 20–23;

10. „Social Policy in Serbian Tort Law: The Case of Vicarious Liability for Employees“, *Pomniki prawa na przestrzeni wieków*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Краков 2017, 255–264;
11. „Serbian Law of Succession: An Overview“, *Jurista Vārds*, Rīga 2017 (примљено за штампу);
12. „Субјективно и објективно тумачење тестаментa“, Арон Барак: судија и теоретичар права (ур. Будимир Кошутић и др.), Српско удружење за правну и социјалну филозофију (IVRSrbija) – Досије студио, Београд 2016, стр. 132–149;
13. „Алеаторност уговора о доживотном издржавању“, мастер рад из наследног права, Београд 2016;
14. „Усаглашавање права Републике Србије с Директивом 2006/123/ЕЗ о услугама на унутрашњем тржишту“ (коауторски рад са проф. др Маријом Караникић Мирић), *Перспективе имплементације европских стандарда у правни систем Србије* (ур. Стеван Лилић), књига 5, Београд 2015, стр. 189–212;
15. „Казнена накнада у упоредноправној перспективи“, мастер рад из упоредне правне традиције, Београд 2015;
16. „Критички осврт на правни режим општих услова пословања у српском праву“, *Право и привреда*, бр. 7–9/2014, стр. 375–390;
17. „The Liability of the State for Damage Caused by Terrorist Acts and During Public Demonstrations and Manifestations under Article 180 of the Serbian Obligations Act“, *De iure publico: Z dziejów prawa publicznego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Краков 2014, стр. 181–191.
18. „Опозивост понуде у контексту европске правне теорије“, *Перспективе имплементације европских стандарда у правни систем Србије* (ур. Стеван Лилић), књига 3, Београд 2013, стр. 345–361;
19. „D.12.4.16 – купопродаја или неосновано обогаћење?“, *Анали правног факултета у Београду*, бр. 2/2012, стр. 378–390.

1.3. Студијски боровци у иностранству

Милош Вукотић је 2017. године боравио на Европа институту Универзитета у Сарланду, у Сарбрикену. 2015. године био је полазник Међународне летње школе европског приватног права Универзитета у Салцбургу, а 2013. године био је учесник Међународне летње школе Универзитета у Бечу. На Рупрехт-Карл Универзитету у Хајделбергу боравио је 2011. године.

1.3. Стипендије и награде

Милош Вукотић је током основних студија био стипендиста града Београда и Фонда за младе таленте. Награду Фондације „Проф. др Мирко Васиљевић“ за најбољи рад из области трговинског права добио је 2014. године. Награду Фондације „Проф. др Мирко Васиљевић“ за најбољег студента генерације 2010/2011 добио је 2015. године. На докторским студијама, 2017. године, био је добитник стипендије Немачке службе за академску размену (DAAD), у оквиру пројекта „SEE EU Cluster of Excellence in European and International Law“.

2. Основни подаци о дисертацији

Докторска дисертација Милоша Вукотића носи наслов: „Наследивост права на накнаду неимовинске штете“. Дисертација је обима 206 страна (преко 20 ауторских табака), одштампана према Упутству о обликовању дисертације Универзитета у Београду из 2019. године. Састоји се од насловне стране, садржаја, шест делова (чији је садржај ниже описан) и списка коришћене литературе који обухвата 124 библиографске јединице на српском, енглеском и немачком језику. Коришћењем програма *iThenticate* Универзитетска библиотека *Светозар Марковић* проверила је оригиналност ове докторске дисертације. Увидом у извештај који нам је достављен установили смо да није пронађен плагијат. Индекс сличности износи 5%, а све утврђене појединачне сличности с другим објављеним текстовима износе мање од 1%. Ментор проф. др Дејан Ђурђевић дао је позитивну оцену оригиналности докторске дисертације.

2.1. Предмет и циљ истраживања

Докторска дисертација Милоша Вукотића бави се питањем наследивости права на накнаду неимовинске штете, тј. правилима која уређују и ограничавају прелазак овог права на наследнике у случају да је оштећеник преминуо пре него што је остварио право на накнаду. Према општим правилима грађанског права, право на накнаду неимовинске штете требало би да буде наследиво, јер се ради о имовинском праву (потраживање одређеног новчаног износа), међутим, Закон о облигационим односима ограничио је наследивост овог права на случајеве у којима је оно признато правноснажном судском одлуком или писменим споразумом између оштећеника и одговорног лица, чиме се отворило питање оправданости оваквог ограничења. Како би испитао оправданост тог режима, кандидат је истражио циљеве грађанскоправне одговорности, циљеве наследног права тј. наслеђивања и правни појам неимовинске штете.

Циљ докторске дисертације је критички суд о режиму наследивости права на накнаду неимовинске штете. Кандидат је настојао да одговори на питање да ли наследивост права на накнаду неимовинске штете треба да буде ограничена и из којих разлога. У потрази за одговором на то питање, кандидат је истражио и

представио историјске разлоге за ограничење наследивости права на накнаду неимовинске штете, направио упоредноправну анализу режима неимовинске штете и испитао разлоге да се наследивост неимовинске штете ограничи у савременом праву.

Одредивши предмет и циљ докторске дисертације на овај начин, кандидат је уочио озбиљан теоријски и практични проблем грађанског права и пружио значајан допринос развоју науке грађанског права. Наиме, питање наследивости права на накнаду неимовинске штете, иако од великог практичног значаја, није привукло већу пажњу научне јавности, тако да је ова дисертација прва монографија на српском језику која се бави овим питањем. Пре овог рада објављено је само неколико чланака о проблему наследивости права на накнаду неимовинске штете. Ситуација није битно другачије ни у иностраној литератури у којој, поред чланака, постоји само једна монографија на немачком језику која је у целости посвећена питању наследивости.

Идеја која се заступа у раду је оригинална зато што се смисао накнаде неимовинске штете одређује другачије него што је то уобичајено у српској науци грађанског права, те се извлаче и битно другачији закључци о наследивости права на накнаду неимовинске штете. Кандидат је критички испитао и оспорио уско схватање о појму и циљевима накнаде неимовинске штете и, полазећи од практичних потреба, правне теорије и упоредноправних решења, предложио другачију концепцију циљева накнаде неимовинске штете и из ње доследно извео закључак да право на накнаду неимовинске штете треба да буде наследиво без ограничења.

2.2. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Кандидат је пошао од следеће три хипотезе:

1. Циљ који треба да буде остварен новчаном накнадом неимовинске штете одређује да ли ће право на накнаду бити наследиво и под којим условима;
2. Новчана накнада неимовинске штете може да оствари више различитих циљева;
3. Циљ накнаде неимовинске штете зависи од владајућих моралних схватања одређеног друштва.

Кандидат је потврдио да правила о наследивости права на накнаду неимовинске штете зависе од циљева који се накнадом имају остварити. Истражујући те циљеве, кандидат је закључио да циљевима савременог одштетног права не одговара било какво ограничење наследивости права на накнаду неимовинске штете, те да су постојећа ограничења заостала из времена када су циљеви накнаде неимовинске штете били другачији.

Кандидат је показао да се не може утврдити само један циљ накнаде неимовинске штете, већ да накнада увек остварује више повезаних циљева. Поред уобичајене идеје о сатисфакцији оштећеника, кандидат је показао да накнада остварује и циљеве компензације, превенције, ретрибуције и експијације.

Накнада неимовинске штете није, дакле, само задовољење за оштећеника, већ правична накнада за конкретни неимовински губитак, упозорење за потенцијалне штетнике, казна за штетнике који су поступали скривљено и, коначно, начин да се штетник искупи за штету коју је проузроковао. Признавање ових циљева накнаде неимовинске штете значи да накнада може, од случаја до случаја, да има различите циљеве и да се наследивост не може негирати због неостваривости само једног од бројних циљева накнаде (лично задовољење).

Коначно, кандидат је показао да су правила о наследивости и појму неимовинске штете условљена друштвеним схватањима о вредности људске личности, части и угледу. У неким периодима историје постојали су конкретни друштвени разлози да се наследивост права на накнаду неимовинске штете ограничи или сасвим искључи, али ниједан од тих разлога не постоји у савременим друштвеним условима.

3. Опис садржаја дисертације:

Докторска дисертација Милоша Вукотића састоји се од шест делова:

3.1. Увод

У уводном делу дисертације кандидат је поставио предмет и циљ истраживања, пружио методолошко разјашњење, описао методологију и значај истраживања. Описао је проблем којим намерава да се бави и показао у чему је његов теоријски и практични значај. Кандидат је детаљно објаснио методологију коју је користио у раду, а која обухвата правнодогматски, упоредноправни и историјскоправни метод.

3.2. Историјски увод

У овом делу дисертације кандидат је детаљно изложио историјски развој правила о неимовинској штети од римског до савременог права. Кандидат је показао како је појам неимовинске штете настао и како су се мењала схватања о смислу накнаде неимовинске штете. Полазећи од негативног става класичног римског права о неимовинској штети, кандидат је показао како се под утицајем германског обичајног права и црквеног права развијала идеја да се новчана накнада дугује не само за имовинске губитке, него и за моралне, неимовинске повреде.

Посебна пажња посвећена је развоју неимовинске штете у српском праву, како у предратној, тако и у послератној правној теорији и пракси. Детаљно су објашњена правила Српског грађанског законика из 1844. и теоријски ставови засновани на њима, као и предлози реформе права који су били актуелни у Краљевини Југославији.

Кандидат је описао и објаснио развој схватања о неимовинској штети након другог светског рата, истичући нарочито значај теоријских ставова Обрена Станковића, који су помогли да се установа накнаде неимовинске штете утемељи у пракси.

Ови ставови изложени су озбиљној критици као превише крути и, иако логично доследни, несагласни пракси и суштини накнаде неимовинске штете. Поред теоријских ставова, кандидат је представио законодавне иницијативе у области накнаде неимовинске штете.

3.3. Наследивост права на накнаду неимовинске штете у српском праву

У овом делу дисертације кандидат је детаљно анализирао правила српског права о накнади неимовинске штете и критици изложио владајућа теоријска схватања о појму и значају неимовинске штете. Прво је објашњен појам наследивости грађанских права уопште, а затим су изложена и анализирана правила Закона о облигационим односима. Кандидат је истакао недостатке решења којим се наследивост права на накнаду неимовинске штете везује за одређени стадијум у парничном поступку, нарочито истичући арбитрарност и неправичност таквог решења, које ризик одуговлачења поступка пребацује на оштећеника тј. његове наследнике, иако трајање поступка не зависи пресудно од њиховог ангажовања.

У овом делу је кандидат је изнео свој став да Закон о облигационим односима познаје два појма неимовинске штете, у зависности од тога да ли се захтева новчана накнада или натурална реституција неимовинске штете. Објективни појам неимовинске штете, који се везује за повреду права личности, резервисан је за натуралну реституцију неимовинске штете, која је могућа у извесним ситуацијама, као што је повреда угледа (објављивање пресуде или исправке, повлачење штетне изјаве). Насупрот томе, новчана накнада је дозвољена само у случајевима субјективне неимовинске штете, тј. бола и патње оштећеника, јер се пошло од традиционалног става да новчана накнада треба да буде лична сатисфакција за оштећеника. Кандидат је закључио да се ту ради о различитом санкционисању различитих, али једнако значајних облика неимовинске штете и онда је то критиковао. О овом његовом ставу могла би се повести интересантна теоријска расправа.

На крају овог дела дисертације кандидат анализира предлоге за реформу правила о неимовинској штети који су изнети у Преднацрту Грађанског законика Републике Србије. Кандидат критикује неодлучан став комисије, која није заступала једно реформско решење, већ је оставила могућност да се постојећа правила уопште не мењају.

Кандидат је позитивно оценио предлог да се појам неимовинске штете одреди мешовито, као субјективно-објективни појам, који би обухватио не само личну патњу (бол и страх), него и објективну повреду права личности. Према закључку кандидата, такав појам био би најобухватнији и најбоље усаглашен са захтевима праксе. Кандидат такође позитивно оцењује предлог да се уклони свако ограничење наследивости права на накнаду неимовинске штете.

3.4. Наследивост права на накнаду неимовинске штете у упоредноправној перспективи

У овом делу дисертације кандидат пружа детаљну и опсежну анализу правила упоредног права о наследивости права на накнаду неимовинске штете. Иако се упоредноправни метод користи у целој дискусији, овде су решења, ради прегледности, наведена по правним порецима. Анализирани правни системи подељени су на оне у којима је наследивост ограничена и оне који не познају никаква ограничења.

Кандидат је анализирао немачко, холандско, словеначко, хрватско, црногорско, босанско, енглеско, француско, белгијско, аустријско и италијанско право и тако пружио широк преглед како континенталних, тако и англосаксонских правила о наследивости права на накнаду неимовинске штете.

Поред немачког права, које је изузетно детаљно и прецизно анализирано и које је од посебног значаја јер познаје решења која су веома слична решењима српског права, кандидат је указао на реформу правила Закона о облигационим односима која је спроведена у земљама региона. Кандидат је указао на предности и недостатке објективне концепције, узимајући за пример хрватско и црногорско право, те је отворио питање уставне заштите наслеђивања као начина да се уклони ограничење наследивости неимовинске штете, како је то учињено у словеначком праву.

3.5. Теоријска анализа наследивости права на накнаду неимовинске штете

Овај део дисертације чини суштину теоријске анализе правила о наследивости права на накнаду неимовинске штете. Овде је кандидат расправио функције наслеђивања као правне установе, уставну гаранцију наслеђивања и њен значај за накнаду неимовинске штете, појам неимовинске штете и функције накнаде неимовинске штете. На крају овог дела налазе се предлози *de lege ferenda*.

Прво су објашњене функције наслеђивања као правне установе, како би се поставио темељ за анализу наследивости права на накнаду неимовинске штете. Истакнуто је неколико циљева наследноправне сукцесије: симболични значај наслеђивања, остваривање континуитета између оставиоца и наследника и заштита породице.

При томе се полази од става да наслеђивање омогућава да се личност преминулог, у одређеној мери, кроз његове имовинске интересе, настави преко његових наследника. Кандидат закључује да је неограничена наследивост права на накнаду неимовинске штете у потпуности у складу с основним циљевима наследног права јер могућност да наследници остваре право на накнаду јача симболичну везу и континуитет између оштећеника и његових наследника. Наследницима се пружа могућност да постхумно заштите углед оставиоца, при чему се поштује претпостављена воља оставиоца да накнада, ако већ он не може у њој да ужива, припадне његовим наследницима.

Кандидат затим расправља о значају уставне гаранције наслеђивања и закључује да она не може да ограничи законодавца да одређена права искључи из наследноправне сукцесије. Када постоји јасна законска норма која ограничава наследивост, уставна заштита наслеђивања може да се користи само као аргумент у прилог укидања ограничења, нарочито када за ограничење недостају јасни разлози. Кандидат тако закључује да ограничење наследивости права на накнаду неимовинске штете није противно уставној гаранцији наслеђивања, али јесте у супротности са духом и смислом устава.

У овом делу детаљно се излаже схватање словеначког Уставног суда који је, с позивом на једнакост пред законом, донео одлуку да је ограничење наследивости накнаде неимовинске штете из Закона о облигационим односима неуставно. Кандидат је указао да се не може закључити да то правило вређа начело једнакости пред законом, јер је законодавац пошао од личног задовољења као циља накнаде, који има сасвим различити значај док је оштећеник у животи и након његове смрти. Иако је неправичност ограничене наследивости постала очигледна, то не значи да је противна уставним начелима. За њено отклањање није неопходно позивање на уставне принципе. Довољна је јасна, доследна и добро образложена законодавна интервенција.

Након расправе о циљевима и уставној заштити наследног права следи део о појму неимовинске штете. У овој опсежној студији кандидат полази од негативног појма неимовинске штете, који показује њен настанак у сенци етаблираних правила о имовинској штети и који представља полазну тачку за истраживање суштинске садржине неимовинске штете.

Кандидат поставља питање да ли се штета уопште може одредити као повреда субјективног права и закључује да то није могуће, већ да штету треба тражити у негативним последицама повреде неког права. Затим се расправља о ситуацијама када је постојање неимовинске штете неизвесно, као што су случајеви оштећеника који нису свесни свог губитка и случајеви у којим смрт наступа тренутно, тако да нема времена да оштећеник осети патњу.

У оваквим случајевима, субјективна концепција неимовинске штете представља препреку за одређивање накнаде јер штета у субјективном смислу, као бол и патња оштећеника, не може да настане, иако је извесно да постоји конкретан и значајан неимовински губитак.

На основу темељне анализе теоријских ставова и практичних потреба, кандидат заступа теорију да позитивна дефиниција неимовинске штете треба да се веже за повреду права на слободан развој личности. Полази се од тога да неимовински губици, чак и када их оштећеник не осећа, ограничавају његово право на развој личности тј. ограничавају његов уобичајени начин живота. Кандидат истиче да оваква концепција неимовинске штете више одговара пракси досуђивања накнада, јер се висина накнаде одређује према објективној тежини одређеног губитка, односно значају за живот оштећеника, а не према његовим субјективним схватањима о штети коју је претрпео.

Поред основне дилеме о појму неимовинске штете, у овом делу дисертације говори се и о посебним случајевима у којима је право на накнаду неимовинске штете доведено у питање. Ради се о штети услед нежељеног рођења или нежељеног живота, неимовинској штети правних лица и неимовинској штети услед повреде уговора.

У овом делу се поставља питање да ли је право на накнаду неимовинске штете, по својој природи, једно имовинско или неимовинско право. Критикујући утицајне ставове Обрена Станковића, кандидат закључује да се право на накнаду неимовинске штете, иако је настало повредом моралног интереса, недвосмислено сврстава у категорију имовинских права и да зато може и треба да буде наследиво.

Затим се разматрају циљеви који могу да се остваре новчаном накнадом неимовинске штете: компензација, сатисфакција, превенција, ретрибуција и експијација. Кандидат истиче да је само компензација тј. накнада штете главни и самостални циљ досуђивања накнаде, а да се кажњавање оштећеника, превенција штетног понашања и искупљење за учињену штету остварују узгредно.

Кандидат заступа схватање да се смисао накнаде неимовинске штете не може ограничити на лично задовољење оштећеника, а нарочито не на куповину задовољстава која омогућавају оштећенику да поправи своје расположење.

Уместо оваквог објашњења, које по кандидату не одговара стварности, накнаду неимовинске штете треба сматрати објективном накнадом вредности неимовинске штете, при чему се полази од идеје да неимовински губици, иако не смањују вредност имовине, имају објективну друштвену вредност која се утврђује према владајућим схватањима о тежини различитих повреда и губитака. Накнада неимовинске штете је конвенционална накнада за штету која нема тржишну, али има друштвену вредност.

На крају овог дела кандидат даје своје предлоге *de lege ferenda*. Сматра да наследивост права на накнаду неимовинске штете уопште не треба да буде ограничена. Разлози због којих је у прошлости негирана наследивост накнаде неимовинске штете не постоје у савременом праву. Новчана накнада за моралне губитке више није морално осетљиво питање, нити се често дешава да између штетника и оштећеника постоји блиска лична веза. Пошто се ради о имовинском праву које штити основне друштвене вредности, право на накнаду неимовинске штете треба да буде наследиво. Имајући у виду да ограничење наследивости одавно постоји и да је схватање о личном значају накнаде дубоко уврежено у правничкој свести, кандидат сматра да неограничену наследивост треба увести изричитом законском нормом.

3.6. Закључак

У последњем делу дисертације кандидат закључује да режим неимовинске штете у српском праву захтева темељну реформу. Прво треба изменити појам неимовинске штете тако да не буде искључиво субјективан то јест везан за бол и патњу оштећеника, него да обухвати и објективни аспект неимовинске штете у смислу сваке значајне повреде заштићених неимовинских интереса. Ова промена је по кандидату неопходна да би се употпунила грађанскоправна заштита када су у питању оштећеници који не могу да осећају бол или страх.

Кандидат истовремено наглашава да појам неимовинске штете не треба да буде ни сасвим објективан, јер постоји велики број случајева у којима се штета заиста састоји у повреди оштећеникове психичке равнотеже. Појам неимовинске штете треба одредити тако да буде што шири и флексибилнији, сматра кандидат, да би судови могли да одговоре на различите облике неимовинске штете.

Кандидат затим закључује да накнада неимовинске штете може да буде еквивалент неимовинске штете, али не по критеријуму тржишне вредности, него према друштвеним конвенцијама о вредности неимовинских добара и тежини различитих повреда. Накнада се одређује према објективној процени друштвене вредности повређеног добра, а не према потреби оштећеника да му се обезбеди задовољење. Накнада неимовинске штете није наменска накнада, па је начин на који ће оштећеник потрошити накнаду сасвим правно ирелевантан.

Имајући у виду оако одређену суштину неимовинске штете, кандидат јасно и убедљиво заступа становиште да право на накнаду неимовинске штете треба да буде наследиво без икаквих ограничења. По својој суштини, оно није везано за личност штетника или оштећеника и не мења свој значај када пређе на наследнике.

Циљ накнаде остварује се самим признавањем права на накнаду. То право настаје у часу настанка штете, улази у имовину оштећеника и прелази на његове наследнике у оквиру универзалне наследноправне сукцесије. При томе се полази од претпостављене намере оштећеника да накнада, ако већ не може да је потроши, припадне његовим наследницима.

Кандидат посебно наглашава да се наследивост не може негирати аргументом да неимовинска штета не погађа наследнике. Наиме, ни имовинска штета не погађа наследнике, него оставиоца-оштећеника. Наследници стичу имовину која је припадала оставиоцу у часу смрти, а пре тога немају никакву правно заштићену позицију. Исто би требало да важи за право на накнаду неимовинске штете.

На крају, кандидат истиче и да право на накнаду неимовинске штете треба да буде наследиво због кохерентности правног система, то јест правно-системске усклађености. Закључује да не би било ни логично, ни системски усклађено да заштиту која се пружа имовинским интересима не уживају и важнији, неимовински интереси. Заштиту неимовинских интереса кроз имовинску санкцију треба логично спровести до краја. Имовинско право на новчану накнаду неимовинске штете треба да буде обухваћено наследноправном сукцесијом.

4. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Овом дисертацијом кандидат је дао значајан допринос науци грађанског права тако што је, на основу темељне и систематичне анализе, полазећи од јасних хипотеза и држећи се научне методологије, показао недостатке постојећег схватања о појму неимовинске штете и постојећег правила о ограниченој наследивости права на новчану накнаду неимовинске штете, а затим тако што је предложио нову концепцију неимовинске штете, која више одговара практичном искуству и која је у складу са савременом тенденцијом јачања заштите неимовинских интереса.

Кандидат је детаљно приказао и објаснио развој установе неимовинске штете у европском и српском праву. Указао је на главне теоријске и практичне проблеме који се јављају у вези с њеном накнадом. Расправио је дефиницију неимовинске штете и указао на бројне теоријске и практичне проблеме који се јављају у вези с њом. Критички је анализирао владајућу теорију о циљевима накнаде неимовинске штете и понудио другачије убедљиво објашњење циља накнаде.

Имајући све то у виду, може се рећи да се ова дисертација сврстава у најважније новије монографске студије у области грађанскоправне одговорности у нас. Дисертација не садржи само детаљну и убедљиву критику постојећег правила о наследивости права на накнаду неимовинске штете, него и темељну теоријску и практичну анализу установе неимовинске штете, њених циљева и друштвеног значаја, као и анализу смисла и друштвеног значаја наслеђивања.

5. Оцена

Имајући у виду да је докторска дисертација кандидата Милоша Вукотића под насловом: „Наследивост права на накнаду неимовинске штете“ написана у свему према раније одобреној пријави те да је оригинално и самостално научно дело којим је кандидат дао значајан допринос науци грађанског права, сматрамо да су се стекли сви услови да се приступи њеној јавној одбрани.

У Београду,
17. марта 2020.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ ЗА ПРЕГЛЕД И ОЦЕНУ

Проф. др Марија Караникић Мирић

Проф. др Марко Ђурђевић

Проф. др Јелена Видић Трнинић